

Από την εξέγερση, στην επανάσταση

«Για να μπορέσουμε να καταργήσουμε την αστυνομία και όλους τους επιβλαβείς κοινωνικούς θεσμούς θα πρέπει να ξέρουμε τι θα βάλουμε στη θέση τους, όχι σε ένα περισσότερο ή λιγότερο μακρινό μέλλον αλλά άμεσα, την ίδια μέρα που θα ξεκινήσουμε την κατεδάφιση τους. Κάποιος μπορεί να καταστρέψει αποτελεσματικά και μόνιμα μόνο αυτό το οποίο αντικαθίσταται από κάτι άλλο. Και το να αναβάλλουμε για την επόμενη μέρα την επίλυση προβλημάτων που ανακύπτουν ως απολύτως αναγκαία, θα ήταν το ίδιο με το να δώσουμε χρόνο στους θεσμούς που σκοπεύουμε να καταργήσουμε ώστε να συνέλθουν από το σοκ και να ανορθώσουν την εξουσία τους, ίσως με άλλα ονόματα, αλλά σίγουρα με την ίδια δομή».

Ε. Μαλατέστα, «Η Αναρχική Επανάσταση»

Αποτίμηση της κρίσης από αντισυστημική σκοπιά

Η ολομέτωπη επίθεση της υπερεθνικής ελίτ ενάντια στα ετεροκαθοριζόμενα στρώματα της κοινωνίας που βρίσκεται σε εξέλιξη, έχει σαν απώτερο στόχο την κατοχύρωση των θεσμικών προϋποθέσεων που θα επιταχύνουν τη διαδικασία αγοραιοποίησης της ελληνικής κοινωνίας και την πλήρη μετάβαση της χώρας στο κοινωνικό παράδειγμα που συνεπάγεται η νεοφιλελεύθερη φάση της νεωτερικότητας. Η πελώρια διόγκωση του δημόσιου χρέους του ελληνικού κράτους δεν οφείλεται απλώς στην εγκληματική κακοδιαχείριση των οικονομικών πόρων του δημοσίου από την διεφθαρμένη πολιτική ελίτ, ούτε στην κατασπατάληση των κοινοτικών επιδοτήσεων, ή την υπέρμετρη επέκταση του κρατικού διοικητικού μηχανισμού. Σύμφωνα με την ανάλυση μας, η συσσώρευση ενός τεράστιου δημοσίου χρέους αποτελεί την αναπόφευκτη εξέλιξη του οικονομικού μοντέλου εξαρτημένης ανάπτυξης που υιοθετήθηκε από διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις, έπειτα από την είσοδο της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1980.^[i]

Η προσχώρηση της Ελλάδας στις ευρωπαϊκές οικονομικές δομές είχε σαν αποτέλεσμα την έναρξη της διαδικασίας ενσωμάτωσης της χώρας στο σύστημα της διεθνοποιημένης οικονομίας της αγοράς, η οποία επέφερε την έκθεση της αδύναμης ελληνικής οικονομίας στις ανελέητες ανταγωνιστικές πιέσεις που επικρατούν μέσα σε ένα διεθνοποιημένο οικονομικό περιβάλλον. Μέσα στο θεσμικό πλαίσιο των απορρυθμισμένων και οργανικά συνδεδεμένων αγορών, η ανάπτυξη του μοντέλου εξαρτημένης ανάπτυξης επέρχεται με φυσικό τρόπο όταν δύο οικονομίες που χαρακτηρίζονται από εντελώς άνισα επίπεδα τεχνολογικής ανάπτυξης, δομικής συνοχής και παραγωγικότητας έρχονται σε επαφή και αλληλεπιδρούν στο πλαίσιο του αμοιβαίου ανταγωνισμού.^[ii] Σε αυτή την περίπτωση, η δημιουργία σχέσεων οικονομικής κυριαρχίας που εκφράζονται μέσα από δεσμούς υποτέλειας και ετεροκαθορισμού ανάμεσα στην ισχυρή οικονομία του κέντρου και την εξαρτημένη οικονομία της περιφέρειας, εναπόκειται στη δυναμική του συστήματος που, μέσω της αρχής του ανταγωνισμού, θεσμοποιεί και αναπαράγει τις σχέσεις οικονομικής δύναμης ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ίδια την αναπαραγωγή του.

Μοιραία, η σταδιακή ενσωμάτωση της ελληνικής οικονομίας στο ευρωπαϊκό οικονομικό σύστημα επέφερε την πλήρη αποδιάρθρωση της παραγωγικής δομής της χώρας, τη διάλυση των, έτσι κι αλλιώς ισχνών, τοπικών βιομηχανικών υποδομών και την ανεπανόρθωτη καταστροφή του πρωτογενούς γεωργικού τομέα. Μοναδικό αντίβαρο σε αυτή την διαδικασία οικονομικής αποσάθρωσης, υπήρξαν οι μεταβιβάσεις υπό την μορφή κοινοτικών επιδοτήσεων που δεν χρησίμευσαν ως μοχλός για την ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της ελληνικής οικονομίας, αλλά για την τεχνητή στήριξη των εισοδημάτων εκείνων των κοινωνικών στρωμάτων που υπέφεραν περισσότερο ως συνέπεια της άρσης των προστατευτικών ελέγχων και της σταδιακής απελευθέρωσης της ελληνικής αγοράς (π.χ. αγρότες). Το μέγεθος της οικονομικής καταστροφής εκφράστηκε από τη συνεχή διόγκωση του ελλείμματος και τη διαχρονική επιβάρυνση του ελληνικού εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου πληρωμών. Η εισαγωγή του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος και η ένταξη της Ελλάδας στην ευρωζώνη έδωσε παράταση ζωής σε αυτό το αυτοκαταστροφικό αναπτυξιακό μοντέλο, ανανεώνοντας τη

δυνατότητα του ελληνικού κράτους να χρηματοδοτεί το χρόνιο διαρθρωτικό έλλειμμα του συνάπτοντας συμφωνίες για φτηνό δανεισμό από τις διεθνείς αγορές.

Ωστόσο, η διεθνής οικονομική κρίση κατέστησε επιτακτική προτεραιότητα την τήρηση των κριτηρίων δημοσιονομικής πειθαρχίας που περιλαμβάνονται στο ευρωπαϊκό Σύμφωνο Σταθερότητας και έφερε στο φως με τον πιο εκκωφαντικό τρόπο τα σαθρά θεμέλια στα οποία στηρίχτηκε μέχρι σήμερα το μοντέλο εξαρτημένης ανάπτυξης στην Ελλάδα, αλλά και σε όλο τον Ευρωπαϊκό οικονομικό Νότο. Εξάλλου, η θέσπιση από το διευθυντήριο των Βρυξελλών πειθαρχικών κυρώσεων ενάντια σε εκείνες τις χώρες που υποπίπτουν σε παραβιάσεις των δημοσιονομικών κανόνων που κωδικοποιούνται από τις διατάξεις του Συμφώνου Σταθερότητας, σηματοδοτεί την απαρχή μιας περιόδου διαρκούς και παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης και υπανάπτυξης για τις χώρες του Νότου, αφού ουσιαστικά απαγορεύει στις αδύναμες οικονομικά χώρες της ευρωζώνης τη λήψη δημοσιονομικών μέτρων για την τόνωση της αναπτυξιακής δραστηριότητας στο εσωτερικό των ήδη σοβαρά πληγέντων οικονομιών τους. Η εξέλιξη αυτή πιστοποιεί την ουσιαστική χρεοκοπία του ευρωπαϊκού μοντέλου εξωστρεφούς οικονομικής ανάπτυξης που βασίζεται στις ανοικτές και απελευθερωμένες αγορές αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίου και εργασίας, στο βαθμό που αυτό δεν είναι σε θέση πλέον να εγγυηθεί ούτε στο ελάχιστο την έστω ανισομερή εξάπλωση των «ευεργετημάτων» της παγκοσμιοποίησης στις κοινωνίες της περιφέρειας του διεθνοποιημένου καπιταλιστικού συστήματος, με την έννοια της δημιουργίας μιας στοιχειώδους καταναλωτικής κοινωνίας σε κάποια τμήματα των πληθυσμών του ευρωπαϊκού Νότου.

Φυσικά, η διαπίστωση αυτή δεν συνεπάγεται ότι το σύστημα αναμένεται από μέρα σε μέρα να καταρρεύσει υπό το βάρος των έμφυτων αντιφάσεων του, που υποσκάπτουν τα θεμέλια της ίδιας του της ύπαρξης στις χώρες που απαρτίζουν τον ευρωπαϊκό οικονομικό Νότο. Η ιστορική εξέλιξη δεν συνιστά μια αδιάσπαστη ακολουθία γεγονότων που οφείλεται στην αλληλεπίδραση προβλέψιμων «αντικειμενικών», οικονομικών παραγόντων, όπως εξακολουθούν να πιστεύουν πολλά παλαιομαρξιστικά απολιθώματα στον ευρύτερο χώρο της ελληνικής Αριστεράς. Κατά την άποψη μας, η έννοια της συστημικής κρίσης δεν εμπεριέχει τίποτα το αναγκαίο και δεν παράγει προκαθορισμένα αποτελέσματα από την άποψη της συμπεριφοράς των ταξικών και κοινωνικών υποκειμένων. Όπως έγραψε ο Καστοριάδης, «...κι αυτή ακόμη η βασική αντίφαση, σαν τέτοια από μόνη της δεν οδηγεί πιο πέρα. Θα μπορούσε να μείνει, να διαιωνίζεται, να σαπίζει επ' άπειρον. Παίρνει το χαρακτήρα κρίσης στο μέτρο που υπάρχει *αντιμαχία*, η πάλη, ο αγώνας των εργαζομένων ενάντια στην καπιταλιστική οργάνωση της παραγωγής. Δεν θα υπήρχε κρίση αν, π.χ. οι εργαζόμενοι μέσα στο εργοστάσιο είχαν τη στάση, ας πούμε, των στρατιωτών του Ναπολέοντα στο Αούστερλιτς, αν εγκολλωνόντουσαν τους σκοπούς της διεύθυνσης κι ήταν έτοιμοι και να σκοτωθούν γι' αυτούς. Η κρίση πηγάζει απ' την αντιμαχία, είναι αυτή η αντιμαχία».^[iii]

Σημαίνει ωστόσο ότι μέσα στο ετερόνομο θεσμικό πλαίσιο της αντιπροσωπευτικής «δημοκρατίας» και της διεθνοποιημένης οικονομίας της αγοράς, η περαιτέρω αύξηση της ανισοκατανομής οικονομικής δύναμης και η υπερσυγκέντρωση πολιτικής και κοινωνικής δύναμης στα χέρια των αντίστοιχων ελίτ είναι αδύνατο να αποτραπεί. Η κάθετη πτώση του βιοτικού επιπέδου των λαών του ευρωπαϊκού Νότου, η σύνθλιψη των εισοδημάτων της συντριπτικής πλειοψηφίας των εργαζομένων, η συντριβή των εργασιακών δικαιωμάτων και η εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης στον χώρο εργασίας, η διάλυση του κράτους-πρόνοιας και η εξαπόλυση φορολογικών επιδρομών που πλήττουν μονομερώς τα φτωχότερα στρώματα, αποτελούν πράγματι μονόδρομο για τις εξαρτημένες οικονομίες του Νότου αν αυτές θέλουν, όχι να αναπτυχθούν, αλλά απλώς να επιβιώσουν μέσα στο σύστημα της διεθνοποιημένης οικονομίας της αγοράς.

Ζητήματα μεταβατικής στρατηγικής

Η αντεπανάσταση των ελίτ της αντιπροσωπευτικής «δημοκρατίας» και του συστήματος της οικονομίας της αγοράς που βρίσκεται σε εξέλιξη, δεν μπορεί να ανατραπεί παρά μόνο μέσα από μια γενικευμένη λαϊκή εξέγερση. Η εξεγερσιακή αυτή διαδικασία είναι διττή στον τρόπο που εκδιπλώνεται. Από την μία, η βίαιη ρήξη και ανατροπή των κυρίαρχων θεσμών είναι αναγκαία προϋπόθεση για την κατάλυση ενός ετερόνομου συστήματος κοινωνικής οργάνωσης που προσλαμβάνει ολοένα και πιο αυταρχικά χαρακτηριστικά και την εγκαθίδρυση των βασικών πολιτικών και οικονομικών δομών μιας αυτόνομης κοινωνίας. Από την άλλη, η

διατύπωση ενός μίνιμουμ προγράμματος της κοινωνικής επανάστασης που θα περιλαμβάνει τα βασικά πολιτικά όργανα και τις οικονομικές δομές της αυτεξούσιας κοινωνίας, αλλά και η επεξεργασία ενός κινηματικού σχεδίου δράσης για την μετάβαση σε ένα οικονομικό σύστημα που θα βασίζεται στις αρχές του ελευθεριακού σοσιαλισμού, είναι αναγκαία συνθήκη προκειμένου να επισπευσθούν οι διεργασίες που μπορούν να συντελέσουν στην έλευση της εξέγερσης.

Ωστόσο, η εξέγερση με όποια μορφή κι αν εκδηλωθεί, δεν μπορεί να έχει ως προμετωπίδα την έγερση ενός αιτήματος για διεξαγωγή δημοψηφίσματος με θέμα την απόσυρση των επονείδιστων μέτρων, ούτε την εκ νέου προσφυγή στις κάλπες με στόχο την εκλογή μιας φιλολαϊκής κυβέρνησης που θα αποσύρει την χώρα από την ΕΕ και θα αναλάβει να διαχειριστεί τις δυσάρεστες συνέπειες που θα έχει η μονομερής αποχώρηση και η έξοδος από το ευρώ στα εισοδήματα και το βιοτικό επίπεδο των μη-προνομιούχων. Το βασικότερο συστατικό στοιχείο μιας ελευθεριακής στρατηγικής εξόδου από την κρίση είναι κατά τη γνώμη μας η αυτοτέλεια μέσω των σκοπών του ελευθεριακού αντισυστημικού κινήματος. Η αρχή της αυτοτέλειας των μέσων υπονοεί ότι το ελευθεριακό κίνημα θα πρέπει να καταστρώσει μια στρατηγική που θα του επιτρέψει να στηριχτεί αποκλειστικά στις δυνάμεις προκειμένου να πετύχει την μετάβαση στην κοινωνική συνθήκη της αυτονομίας και του ελευθεριακού σοσιαλισμού. Με άλλα λόγια, η κοινωνική απελευθέρωση πρέπει να είναι έργο του ίδιου του μαζικού κινήματος, δηλαδή των συνελεύσεων των πολιτών στο πολιτικό επίπεδο, της αυτοδιαχείρισης της παραγωγής στο πεδίο της οικονομίας και των λαϊκών συνελεύσεων όπου αλλού είναι δυνατή η συλλογική λήψη αποφάσεων με αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες.

Από την άλλη, η αυτοτέλεια των σκοπών αναφέρεται στο γεγονός ότι δεν μπορούν να υπάρξουν ενδιάμεσα βήματα μέσω των οποίων θα προσεγγίσουμε σταδιακά τον απώτερο στρατηγικό μας στόχο, την εγκαθίδρυση του ελευθεριακού σοσιαλισμού. Ο επαναστατικός μετασχηματισμός της κοινωνίας σε ελευθεριακά πρότυπα, θα πρέπει να ξεκινήσει εδώ και τώρα μέσω της οικοδόμησης πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών θεσμών αυτοδιεύθυνσης των πολιτών σε μαζική κοινωνική κλίμακα. Δεν χωρούν στην ελευθεριακή στρατηγική κομματικές συμμαχίες, κρατικές διαμεσολαβήσεις και «εγκάρδιες συνεννοήσεις» με την εξουσία. Η εξέγερση από τα κάτω είναι μέσα στην κρίσιμη ιστορική συγκυρία που διανύουμε, η μόνη μέθοδος κοινωνικής αλλαγής που είναι συμβατή με ένα ελευθεριακό πρόταγμα κοινωνικής απελευθέρωσης. Έτσι, είναι απαραίτητο να διαμορφωθούν εκείνες οι κινηματικές μορφές οργάνωσης που από την μία θα είναι ικανές να προετοιμάσουν και να υποδαυλίσουν την εκδήλωση της εξέγερσης αναλαμβάνοντας δράση την κρίσιμη στιγμή και από την άλλη, θα είναι σε θέση να βάλουν άμεσα σε κίνηση μια διαδικασία συγκρότησης των κεντρικών συλλογικών θεσμών της αυτεξούσιας κοινωνίας. Σε αυτό τον προβληματισμό αποσκοπούμε να συμβάλλουμε προτείνοντας ένα – θεωρούμε – ρεαλιστικό σχέδιο ταξικής οργάνωσης των δυνάμεων της αυτονομίας την εποχή της κρίσης. Ένα σχέδιο που επιχειρεί να συσπειρώσει αυτές τις δυνάμεις σε ένα ενιαίο προγραμματικό κίνημα με στόχο την ανατροπή του κυρίαρχου κοινωνικού παραδείγματος και την δημιουργία μιας κοινωνίας χωρίς Κράτος, χρήμα και αγορά.

Είπαμε προηγουμένως ότι η καταστροφή της παραγωγικής δομής μέσα στο θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ θέτει επιτακτικά στο επαναστατικό κίνημα το πρόβλημα της παραγωγικής ανασυγκρότησης της οικονομίας. Πράγμα που σημαίνει ότι το πρόταγμα της κοινωνικής αυτοδιεύθυνσης στις συνθήκες του ελληνικού οικονομικού χώρου, δεν έχει μόνο να αντιμετωπίσει το ζήτημα του τρόπου με τον οποίο θα επιτύχει τον εκδημοκρατισμό της οικονομίας και θα θέσει γενικά την παραγωγή, αλλά και τις μεμονωμένες παραγωγικές μονάδες, κάτω από τον έλεγχο των συνελεύσεων των πολιτών και των εργαζομένων αντίστοιχα. Έχει να επιλύσει και το πρόβλημα της ανάπτυξης καινούριων οικονομικών δομών στους τομείς όπου το μεταπολεμικό μοντέλο ανάπτυξης αποδείχτηκε αναποτελεσματικό (π.χ. μεταποίηση), προκειμένου να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την κάλυψη του μεγαλύτερου δυνατού μέρους των βασικών αναγκών του πληθυσμού από ενδογενείς πόρους κι εργατικό δυναμικό, εκπληρώνοντας έτσι τον στόχο της απεξάρτησης από τα υπερεθνικά κέντρα οικονομικής εξουσίας και της ανοικοδόμησης της οικονομίας στην βάση της αρχής της αυτοδυναμίας.^[iv] Φυσικά, η αναγκαιότητα αυτή δεν έχει καμία σχέση με την ανάπτυξη μιας ισχυρής «εθνικής» οικονομίας που θα καθορίζεται από τεχνοοικονομικά κριτήρια και θα λειτουργεί μέσα στο θεσμικό πλαίσιο του συστήματος της οικονομίας της αγοράς. Αντίθετα, η οικονομική ανασυγκρότηση έχει την έννοια του προσπορισμού σε διαρκή βάση των μέσων διαβίωσης της αυτόνομης κοινωνίας και προϋποθέτει μια συνομοσπονδιακή οικονομία νέου

τύπου που θα βασίζεται στην αποκέντρωση της παραγωγής και την ισοκατανομή της οικονομικής δύναμης, με ταυτόχρονη συλλογική ιδιοκτησία κι έλεγχο των παραγωγικών μέσων.[\[v\]](#)

Υπάρχουν δυνάμεις στον χώρο της κρατικιστικής ή ελευθεριακής αριστεράς, που ορθώς υποστηρίζουν ότι η αποχώρηση από την ΕΕ και την ευρωζώνη είναι αναγκαία συνθήκη για την κοινωνική απελευθέρωση. Ωστόσο, επισείουν ταυτόχρονα την καταστροφική προοπτική της καταβάρθρωσης των λαϊκών εισοδημάτων και της ισοπέδωσης του βιοτικού τους επιπέδου που θα επέφερε μια τέτοια εξέλιξη και κατά συνέπεια συνοδεύουν την αποχώρηση από την ΕΕ με μια δέσμη κυβερνητικών μέτρων που θα απέβλεπαν να προστατέψουν τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες από τις δυσμενείς συνέπειες της εξόδου (π.χ. εκτίναξη πληθωρισμού, απομείωση αξίας καταθέσεων, επιδότηση για εισαγόμενα προϊόντα πρώτης ανάγκης, κλπ.). Ακόμη κι ένας συνεπής ελευθεριακός ριζοσπάστης όπως ο Φωτόπουλος υιοθετεί αυτή την άποψη τονίζοντας την ανάγκη για λήψη φιλολαϊκών μέτρων από μια κυβέρνηση λαϊκής ενότητας που θα δρομολογήσει την έξοδο της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύμφωνο και από την ίδια την ΕΕ.[\[vi\]](#) Μάλιστα, ο Φωτόπουλος φαίνεται να θεωρεί ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την μετάβαση σε μια αποκεντρωμένη κοινωνία χωρίς Κράτος και αγορά είναι η προηγούμενη ανασύσταση του παραγωγικού ιστού της χώρας μέσω της υλοποίησης ενός επενδυτικού προγράμματος σε εθνικό επίπεδο (που θα χρηματοδοτήσει νέες παραγωγικές μονάδες υπό τον έλεγχο των δημοτικών συνελεύσεων) από ένα, φιλικό προς τις δυνάμεις της αυτονομίας, Κράτος και μέσω της χρήσης της φορολογίας με ρητό στόχο την αναδιάρθρωση της ενδογενούς ζήτησης και κατανάλωσης για την τόνωση της εγχώριας αγοράς. Έτσι, η συνύπαρξη με το Κράτος εισέρχεται από την πίσω πόρτα στην στρατηγική και την πολιτική πρακτική ενός αμιγώς ελευθεριακού προτάγματος όπως είναι αυτό της Περιεκτικής Δημοκρατίας.

Αυτό συμβαίνει κατά την άποψη μας διότι το αίτημα για αποχώρηση από την ΕΕ τίθεται ως προαπαιτούμενο για την επιτυχή έκβαση της Κοινωνικής Πάλης που θα διεξαγάγει ένα ελευθεριακό αντισυστημικό κίνημα προκειμένου να ανατρέψει τους θεσμούς που αναπαράγουν την συστημική κυριαρχία, αντί να ερμηνεύεται ως επακόλουθο της συνολικής στρατηγικής του ελευθεριακού κινήματος για τον καθολικό μετασχηματισμό της κοινωνίας σε ελευθεριακά πρότυπα. Για παράδειγμα, η λήψη μέτρων προστασίας της αγοραστικής δύναμης των λαϊκών εισοδημάτων, ή η στοχευμένη χρήση της φορολογίας προκειμένου να δρομολογηθεί η αλλαγή στη διάρθρωση της εγχώριας παραγωγής και κατανάλωσης, είναι αναγκαία μέτρα μόνο σε μια κοινωνία όπου η αγορά δεν έχει πάψει να υφίσταται ως ο βασικός οικονομικός μηχανισμός κατανομής των πόρων. Εννοούμε δηλαδή ότι τα μέτρα αυτού του τύπου είναι σχεδιασμένα για να επενεργήσουν έμμεσα στη ζήτηση και την προσφορά όπως αυτές εκδηλώνονται μέσα στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς και στην ουσία προϋποθέτουν τόσο την ύπαρξη κεντρικής κυβέρνησης που θα συγκεντρώσει τις απαραίτητες φορολογικές αρμοδιότητες, όσο και την ύπαρξη της ίδιου του συστήματος της οικονομίας της αγοράς. Αντίθετα, όταν ο μηχανισμός κατανομής των πόρων δεν είναι πλέον η αγορά, αλλά ένα σύστημα δημοκρατικού σχεδιασμού της παραγωγής και της κατανάλωσης, βασισμένο στην απαλλοτρίωση και κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής, τότε η φορολογία ως μέσον ανακατανομής της οικονομικής δύναμης από τα πάνω είναι πλέον περιττή και το ίδιο περιττή είναι και η ύπαρξη μιας κυβέρνησης που θα τη συντονίζει. Εξάλλου, σε μια κοινωνία όπου μεγάλο τμήμα της οικονομίας έχει ήδη κοινωνικοποιηθεί κι ελέγχεται άμεσα από τον εξεγερμένο λαό, μειώνεται δραματικά ο αντίκτυπος των όποιων αντίμετρων μπορούν να πάρουν οι εξουσιαστικές ελίτ της ΕΕ μέσω των διεθνών αγορών που έχουν υπο τον έλεγχο τους.

Προσχέδιο για την μετάβαση στον ελευθεριακό σοσιαλισμό

Βεβαίως τα παραπάνω προϋποθέτουν ότι το ελευθεριακό κίνημα θα είναι σε θέση να προωθήσει άμεσα τα μέτρα υλοποίησης της κοινωνικής επανάστασης τόσο στη σφαίρα της πολιτικής όσο και στο πεδίο της οικονομίας και θα διαθέτει την μεταβατική στρατηγική που θα καταστήσει την μετάβαση στον ελευθεριακό σοσιαλισμό μια ρεαλιστική κι εφικτή προοπτική. Πώς όμως θα μπορούσε να γίνει κάτι τέτοιο; Αν δεχτούμε ότι στο πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο ο απώτερος στόχος του ελευθεριακού κινήματος είναι η εγκαθίδρυση μιας ελεύθερης συνομοσπονδίας δημοτικών συνελεύσεων στα πρότυπα μιας Περιεκτικής Δημοκρατίας, τότε απομένει να απαριθμήσουμε εκείνα τα συλλογικά κινηματικά όργανα που μπορούν να σηκώσουν το βάρος της οικονομικής ανασυγκρότησης της χώρας, αναδιοργανώνοντας παράλληλα τις βασικές δομές της οικονομίας στην βάση της αρχής της ισοκατανομής της οικονομικής δύναμης και της ομοιόμορφης ικανοποίησης των βασικών αναγκών όλων των πολιτών.

Έχουμε ήδη γράψει ότι ενώ οι περισσότεροι αντισυστημικοί συγγραφείς και ακτιβιστές καταγίνονται με την αυτοοργάνωση των εργαζομένων και την ανεύρεση τρόπων μέσα από τους οποίους η ελευθεριακή Αριστερά θα μπορέσει να διεισδύσει στο οργανωμένο συνδικαλιστικό κίνημα, κατά την γνώμη μας οι αναρχικοί θα έπρεπε να ρίξουν το βάρος τους στην ταξική οργάνωση και κινητοποίηση του ενός εκατομμυρίου διακοσίων χιλιάδων ανέργων [vii], μέσω της σύστασης ενός δικτύου μαζικών συνδικάτων ανέργων με αναρχικό πολιτικό υπόβαθρο και χαρακτήρα. Η δεδομένη αδυναμία του συστήματος, υπο το βάρος της συστημικής αναδιάρθρωσης που βρίσκεται σε εξέλιξη, να απορροφήσει και να προσφέρει σταθερές και ικανοποιητικές συνθήκες διαβίωσης σε ένα τεράστιο τμήμα του εργατικού δυναμικού, καθιστά την τεράστια μάζα των ανέργων μια εν δυνάμει τρομακτική αντισυστημική δύναμη που δύσκολα δύναται να εξαγοραστεί ή να αφομοιωθεί από το σύστημα. [viii] Με αυτόν τον τρόπο, η αδυναμία παρέμβασης του αναρχικού κινήματος στο εσωτερικό του συστήματος της οικονομίας της αγοράς, δηλαδή η αδυναμία παρεμβολής στη σχέση που ορίζει σε κάθε στάδιο εξέλιξης του συστήματος την ίδια τη σύνθεση του κεφαλαίου, αντισταθμίζεται από την ικανότητα του να παρέμβει εξωτερικά στην λειτουργία του συστήματος μέσω της άμεσης δράσης. Όπως γράφει ο J. Petras για την εμπειρία της Αργεντινής, «Βέβαια η ροή των εμπορευμάτων και του κεφαλαίου απαιτούν την ελεύθερη διάβαση των δρόμων για να προσεγγίσουν την αγορά τους. Εδώ λοιπόν οι “περιθωριακές ομάδες” γίνονται στρατηγικοί πρωταγωνιστές των οποίων οι άμεσες ενέργειες εμποδίζουν τα κυκλώματα της ελίτ και διαταράσσουν τη διαδικασία συσσώρευσης. Οι αποκλεισμοί οδικών δικτύων από τους άνεργους είναι λειτουργικό ισοδύναμο των βιομηχανικών εργατών που σταματούν τις μηχανές και τη γραμμή παραγωγής: η μία μπλοκάρει το κέρδος, η άλλη τη δημιουργία της αξίας. Η μαζική οργάνωση έξω από το εργοστασιακό σύστημα αποδεικνύει τη βιωσιμότητα της εν λόγω στρατηγικής, όταν λαμβάνει χώρα εκτός των δομών των εκλογικών κομμάτων και των γραφειοκρατικών συνδικάτων». [ix]

Επιπλέον, τα συνδικάτα των ανέργων θα μπορούσαν να οργανωθούν κατά ειδικότητα και με βάση το αντικείμενο εξειδίκευσης των μελών τους, ώστε με αυτόν τον τρόπο να αποτελέσουν την δεξαμενή άντλησης εργατικού δυναμικού για την στελέχωση των αυτοδιαχειριζόμενων δημοτικών επιχειρήσεων, των μελλοντικών δημοτικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, κλπ. Τέλος, μια συνομοσπονδία αναρχικών συνδικάτων ανέργων θα μπορούσε να λειτουργήσει ως ισχυρός μοχλός πίεσης που θα επιδρά «απ’ έξω» πάνω στον απαξιωμένο επίσημο συνδικαλισμό της υποταγής και της αστυνόμευσης του εργατικού κινήματος, προκαλώντας ρήγματα στο εσωτερικό τους και οξύνοντας την αντίθεση μεταξύ συνδικαλιστικής βάσης και ηγεσίας. Ο υδροκεφαλισμός του ελληνικού κράτους αναμφίβολα συνιστά πλεονέκτημα για μια στρατηγική της εξέγερσης που περιλαμβάνει μαζικές και δυναμικές μορφές άμεσης δράσης ενάντια στην ομαλή λειτουργία και αναπαραγωγή της οικονομίας. Θα αρκούσε η επικέντρωση των δυνάμεων μας και της δράσης μας στο λεκανοπέδιο της Αττικής, όπου είναι συγκεντρωμένος ο μεγάλος όγκος της εμπορικής δραστηριότητας καθώς και το μεγαλύτερο μέρος της βιομηχανικής παραγωγής, προκειμένου να προκαλέσουμε μια γενικευμένη αποσταθεροποίηση στη λειτουργία ολόκληρου του οικονομικού συστήματος.

Θα πρέπει σε αυτό το σημείο να ξεκαθαρίσουμε ότι τα αναρχικά συνδικάτα ανέργων δεν θα είναι μια φωτοτυπία του κινήματος των ανέργων *riqueteros* (MTD) που έκανε την εμφάνιση του στην Αργεντινή την περίοδο 1996-2002. Δυστυχώς, παρά τις ριζοσπαστικές μορφές αυτοοργάνωσης και την αξιοσημείωτη επιτυχία στην σφυρηλάτηση νέων αγωνιστικών σχέσεων ανάμεσα στους αποκλεισμένους από την παραγωγή εργάτες, το πολιτικό πρόγραμμα των *riqueteros* ουδέποτε υπερέβη τα ρεφορμιστικά όρια ενός κινήματος διαμαρτυρίας, εκφράζοντας αιτήματα για θέσπιση από τις αρχές τοπικών προγραμμάτων για δημιουργία επιδοτούμενων θέσεων απασχόλησης, για εθνικοποιήσεις τραπεζών, για χρηματοδότηση αναπτυξιακών προγραμμάτων ανά κοινότητα, κλπ. [x] Είναι αλήθεια ότι πολλές από αυτές τις πρωτοβουλίες υπαγορεύτηκαν από μια πραγματιστική αντίληψη ικανοποίησης μέσω της άμεσης δράσης των πιεστικών προλεταριακών «αναγκών της στιγμής». Ωστόσο, είναι αυτήν την αναγωγή της άμεσης υλικής ανάγκης σε απώτατο πολιτικό όριο του κινήματος, που οφείλει να αποφύγει το αναρχικό κίνημα των ανέργων για να μην εκφυλιστεί σε κοινωνικό κίνημα «διατύπωσης αιτημάτων» προς τις ελίτ. Με άλλα λόγια, η ισομερής ικανοποίηση των βασικών αναγκών των ετεροκαθοριζόμενων κοινωνικών στρωμάτων σε μόνιμη και διαρκή βάση μπορεί να γίνει δυνατή μόνο έξω και σε κατάσταση σύγκρουσης με τους θεσμούς του συστήματος. Γι’ αυτό τον λόγο, η πολιτική πρακτική του κινήματος θα πρέπει να καθοδηγείται τόσο από την αρχή της δημιουργίας μετωπικών σχημάτων για την άμεση εκπλήρωση των λαϊκών αναγκών, όσο και από την αρχή του ασυμβίβαστου αυτών των σχημάτων (θεσμών) με το θεσμικό πλαίσιο που εγγυάται την αναπαραγωγή της συστημικής κυριαρχίας.

Επιπλέον, τα πιο μαχητικά κομμάτια του MTD στηρίχθηκαν στις τοπικές οργανώσεις βάσης για να αναπτύξουν οργανικούς δεσμούς και συμμαχίες με κοινότητες που είχαν χτυπηθεί βαριά από την ανεργία. Οι κοινότητες αυτές ύστερα κινητοποιούνταν για να υποστηρίξουν και να συνδράμουν τα παρακείμενα τους μπλόκα στις εθνικές οδούς. Παρόλο που η αρχή της οργάνωσης από κάτω προς τα πάνω είναι απαραβίαστη για κάθε ελευθεριακό πολιτικό εγχείρημα, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι απουσίαζε από το κίνημα των *riqueteros* η ολιστική οικονομική οπτική που ενυπάρχει στην αντίληψη της συγκρότησης βιομηχανικών συνδικάτων ανέργων, που προϋποθέτει και την λειτουργική διαφοροποίηση του συνδικαλιστικού μοντέλου αυτοοργάνωσης των αποκλεισμένων εργατών από αυτό του MTD. Αυτό που εννοούμε είναι ότι τα συνδικάτα των ανέργων δεν θα πρέπει απλώς να συγκροτηθούν με βάση την τοπικότητα της κάθε οργάνωσης και την περαιτέρω συνομοσπονδιοποίηση των αυτόνομων τοπικών ομάδων σε ευρύτερα σύνολα (αυτό είναι δεδομένο), αλλά θα πρέπει η οργάνωση τους να ενσωματώνει και να αντικατοπτρίζει και το κριτήριο της εξειδίκευσης σύμφωνα με το αντικείμενο της εργασίας των ανέργων ακτιβιστών, σε αναρχοσυνδικαλιστικά πρότυπα. Κατά την γνώμη μας, αυτό θα μπορούσε να γίνει με δύο τρόπους. Σε τοπικό επίπεδο μπορούν να δημιουργηθούν συνδικάτα ανά συναφείς επαγγελματικές ειδικότητες που αντιστοιχούν σε κάθε βιομηχανικό κλάδο (π.χ. κουλτούρα, υπηρεσίες, υγεία, καθαριότητα, έρευνα κλπ.) ή, όπου αυτό δεν είναι δυνατό, απευθείας μετωπικές γενικές συνελεύσεις – συνδικαλιστικές οργανώσεις ακτιβιστών πόλης, στις οποίες θα μετέχουν όλοι οι άνεργοι, ανεξαρτήτως επαγγέλματος ή ειδικότητας. Οι οργανώσεις αυτές θα είναι πλήρως αυτόνομες και θα μπορούσαν είτε να δρουν σε συνεννόηση με την ελεύθερη δημοτική συνέλευση της περιοχής τους, ή κάποια στιγμή να συγχωνευτούν με αυτήν δημιουργώντας έτσι ένα ενιαίο στρατευμένο συλλογικό υποκείμενο ανά αυτόνομο δήμο. Ωστόσο, η φεντεραλιστική συνδικαλιστική δομή σε επίπεδο πόλης ή περιφέρειας θα πρέπει να έχει ξεχωριστή και ανεξάρτητη υπόσταση από τις δομές της συνομοσπονδιακής πολιτικής δημοκρατίας [\[xi\]](#) και θα πρέπει να περιλαμβάνει θεσμικές διευθετήσεις όπου οι ακτιβιστές θα έχουν τη δυνατότητα να οργανώνονται και να διαβουλεύονται ανά ειδικότητα και κλάδο παραγωγής. Με αυτόν τον τρόπο, οι συνδικαλιστικές συνομοσπονδίες διατηρούν την κινηματική τους διάσταση ως συντονιστικά σώματα των τοπικών συνδικάτων ανέργων, αλλά προσλαμβάνουν και μια επιπρόσθετη ιδιότητα ως αμεσοδημοκρατικά όργανα εκπόνησης οικονομικών σχεδίων και ως θεσμική υποδομή για μια στρατηγική μετάβασης σε μια εναλλακτική μορφή οικονομικής οργάνωσης της κοινωνίας.

Με τα παραπάνω δεν επιθυμούμε να προεξοφλήσουμε την μελλοντική μορφή του απελευθερωτικού συλλογικού υποκειμένου και να προδιαγράψουμε την μεθοδολογία που θα υιοθετήσει στο πεδίο της Κοινωνικής Πάλης. Απλώς προσπαθούμε να σκιαγραφήσουμε τους τρόπους χάρη στους οποίους η οργάνωση ενός παρόμοιου κινήματος θα ήταν εφικτή. Ένα μαζικό κίνημα άμεσης δράσης, οργανωμένο σε μια συνομοσπονδία των δημοτικών συνελεύσεων και των συνδικάτων ανέργων, θα μπορούσε να αναπτύξει δυναμικές μορφές συλλογικής δράσης και παρέμβασης μεταξύ των οποίων: η παρακώλυση των δικτύων κυκλοφορίας εμπορευμάτων και μεταφοράς της εργατικής δύναμης (μπλοκάρισμα συγκοινωνιών, εθνικών οδών), ο αποκλεισμός των σταθμών διακίνησης αγαθών και υπηρεσιών από το εσωτερικό και το εξωτερικό (τρένα, αεροδρόμια, λιμάνια), η οργάνωση δυναμικών κινητοποιήσεων στους δρόμους με συγκρουσιακά χαρακτηριστικά, η οργάνωση ενός απεργιακού κινήματος των ανέργων με εισβολή και κατάληψη των χώρων παραγωγής από ομάδες ανέργων κι «έξωθεν» μπλοκάρισμα της παραγωγικής διαδικασίας, η απαλλοτρίωση των δομών της τοπικής αυτοδιοίκησης (δημαρχεία, δημοτικές υπηρεσίες, κλπ.) και η μετατροπή τους σε κέντρα εξεγερσιακής δραστηριότητας απ' όπου οι τοπικές δημοτικές συνελεύσεις θ' ασκούν έμπρακτα την πολιτική και οικονομική αυτοδιάθεση τους. Πέρα από τα παραπάνω, ολόκληρη η γκάμα των μορφών συλλογικής αντίστασης που έχουν αναπτυχθεί αυθόρμητα την τελευταία τριετία (πρωτοβουλίες επανασύνδεσης ρεύματος στα φτωχά νοικοκυριά, συνιστώσες του κινήματος «δεν πληρώνω», επιτροπές κοινωνικής ανυπακοής κόντρα στο χαράτσι, τοπικά δίκτυα κοινωνικής αλληλεγγύης, κλπ.) θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στο κοινό αντισυστημικό πρόγραμμα και να αποτελέσουν επιμέρους ριζοσπαστικές εκφάνσεις του ανταγωνιστικού κινήματος.

Τελικός στόχος της ανατρεπτικής μας δραστηριότητας θα ήταν η γενίκευση των συνθηκών διάλυσης και αποδιοργάνωσης των κατεστημένων πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών εξουσιών που θα κλιμακωθεί σε γενικευμένη λαϊκή εξέγερση με στόχο την ανατροπή των βασικών ετερόνομων θεσμών της συστημικής χούντας, δηλαδή της αντιπροσωπευτικής «δημοκρατίας» και του συστήματος της οικονομίας της αγοράς. Παράλληλα, θα μπορούσε να συγκληθεί μια ιδιότυπη «συντακτική συνέλευση» που θα απαρτίζεται από

ανακλητούς εντολοδόχους των συνιστωσών του κινήματος και θα είναι επιφορτισμένη με την επικύρωση της ελεύθερης συνομοσπονδίας των δήμων ως νέας «πολιτειακής» μορφής, καθώς και με τον από κοινού καθορισμό των γεωγραφικών ορίων των νέων δήμων σύμφωνα με τις εξουσιοδοτήσεις που θα λάβουν οι εντολοδόχοι των συνελεύσεων που θα συμμετάσχουν σε αυτή. Ταυτόχρονα η «συντακτική» θα μπορεί να λάβει αποφάσεις που θα υποδεικνύουν τα κεντρικά οικονομικά όργανα στα οποία θα ανατεθεί να φέρουν σε πέρας την ανασυγκρότηση της παραγωγής με βάση την αρχή της αποκέντρωσης, της αλληλεξάρτησης και της συλλογικής στήριξης.

Αυτά τα όργανα μπορούν να έχουν συγκροτηθεί μέσα από την συνομοσπονδιοποίηση των συνδικάτων ανέργων ακόμη και πριν από τη σύγκλιση μιας συντακτικής συνέλευσης. Για παράδειγμα, τα συνδικάτα των ανέργων μπορούν με την πάροδο του χρόνου κι όσο αναπτύσσεται το κίνημα, να συστήσουν τοπικές και εθνικές ομοσπονδίες ανά πρωτογενή, δευτερογενή ή τριτογενή οικονομικό τομέα και ανά βιομηχανικό κλάδο και σε συνεργασία με το κίνημα των δημοτικών συνελεύσεων να επεξεργαστούν σχέδια ίδρυσης νέων δημοτικοποιημένων μονάδων παραγωγής υπό εργατικό έλεγχο. Έτσι, από την μία η Συνομοσπονδία των δημοτικών συνελεύσεων θα δημιουργούσε την υποδομή και τους θεσμούς για την αποτελεσματική αποκέντρωση της δύναμης στο πεδίο της πολιτικής και στο ευρύτερο κοινωνικό πεδίο. Από την άλλη, η συνομοσπονδία των συνδικάτων ανέργων θα παρείχε τις αναγκαίες εφεδρείες σε προσωπικό και τεχνογνωσία οι οποίες θα μπορούσαν να προετοιμάσουν και να συγκεκριμενοποιήσουν τις οικονομικές δομές και τους θεσμούς του αυτοδιαχειριζόμενου οικονομικού τομέα.

Τις ανάγκες ενός δημοκρατικού σχεδιασμού σε εθνική κλίμακα θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν αυτόνομα όργανα εργατών-ανέργων, παρμένα μέσα από την εμπειρία του αναρχοσυνδικαλιστικού σοσιαλισμού, όπως εφαρμόστηκε αυτός κατά τη διάρκεια της Ισπανικής Επανάστασης του '36. Ένα από αυτά θα μπορούσε να είναι μια Εθνική Οικονομική Ομοσπονδία κατά τα πρότυπα των οικονομικών συμβουλίων που περιγράφει ο αναρχικός οικονομολόγος Ντιέγκο Άμπαντ ντε Σαντιγιάν.[\[xii\]](#) Η Ομοσπονδία θα λογοδοτεί στη Συνομοσπονδιακή Συνέλευση των ανακλητών εντολοδόχων των δήμων. Αυτή είναι μια σημαντική λεπτομέρεια, αφού η υπαγωγή της Οικονομικής Ομοσπονδίας στον έλεγχο της συνομοσπονδιακής συνέλευσης είναι αναγκαία προκειμένου να αποφευχθεί η μερικότητα των συμφερόντων που εκφράζουν θεσμοί αυτοδιεύθυνσης που αναδύονται αποκλειστικά στο πεδίο της παραγωγής και της οικονομίας. Μόνο οι δημοτικές συνελεύσεις και οι συνομοσπονδιακές διακλαδώσεις τους μπορούν να διαμορφώσουν και να δώσουν θεσμική υπόσταση στο κοινό συμφέρον όλων των ανθρώπων που μετέχουν σε αυτές πρωτίστως ως πολίτες της συνομοσπονδίας.

Η Οικονομική Ομοσπονδία θα περιλαμβάνει και η ίδια ανακλητούς εντολοδόχους από το σύνολο των συνομοσπονδιών των συνδικάτων ανέργων ανά βιομηχανικό κλάδο. Σε αυτή θα συμμετέχουν επίσης εργάτες-άνεργοι από όλα τα δημοτικοποιημένα κέντρα παραγωγής και υπηρεσιών που έχουν τεθεί σε λειτουργία: έρευνα, συντονισμός, μεταφορές, ανταλλαγή, υγεία, κουλτούρα, εκπαίδευση, αγροτικές καλλιέργειες, επικοινωνίες, κλπ. Με αυτόν τον τρόπο, η Ομοσπονδία θα διαθέτει ανά πάσα στιγμή μια ολοκληρωμένη εικόνα για τα οικονομικά δεδομένα του κινήματος, για τις παραγωγικές ανάγκες του σκιώδους συνομοσπονδιακού οικονομικού μοντέλου και τις διαθέσιμες εργατικό δυναμικό ανά κλάδο. Έτσι, θα μπορέσει να αναλάβει ρόλο συμβουλευτικό και συντονιστικό για την αποτελεσματική εκτέλεση των οικονομικών προγραμμάτων που θα αποφασίζονται στο τοπικό επίπεδο και θα συντονίζονται από την Συνομοσπονδιακή Συνέλευση των απελευθερωμένων δήμων. Ένα παρόμοιο οργανωτικό δίκτυο μπορεί να αναπαραχθεί απευθείας στο τοπικό επίπεδο και να ρυθμίζει τις προσπάθειες των τοπικών δημοτικών συνελεύσεων για τη δημιουργία ενός δημοτικοποιημένου οικονομικού τομέα. Όπου δεν έχουν ιδρυθεί τοπικές διακλαδώσεις των αυτόνομων συνδικάτων ανέργων, οι τοπικές συνελεύσεις θα έχουν πάντα την επιλογή να απευθύνονται άμεσα και χωρίς διαμεσολάβηση για κάθε είδους βοήθεια στα περιφερειακά και «εθνικά» συνδικάτα της αναρχικής ομοσπονδίας.

Σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση, αυτή θα προέλθει από την ίδρυση μιας «Τράπεζας Εργασίας», που φυσικά ουδεμία σχέση έχει με τις καπιταλιστικές τράπεζες. Θα βρίσκεται και αυτή υπό τον άμεσο έλεγχο της Συνομοσπονδιακής Συνέλευσης και θα αποτελεί συλλογικό φορέα διαχείρισης και αξιοποίησης του διαθέσιμου κοινωνικού κεφαλαίου.[\[xiii\]](#) Εκεί μπορεί να συγκεντρωθεί το σύνολο των διαθέσιμων κεφαλαίων

των κοινωνικοποιημένων εθνικών βιομηχανιών και κολεκτιβοποιημένων επιχειρήσεων, καθώς και το σύνολο των εσόδων που προκύπτουν από τις συναλλαγές των κοινωνικοποιημένων παραγωγικών μονάδων με παράγοντες του εξωτερικού οικονομικού περιβάλλοντος. Επίσης, η Τράπεζα μπορεί να αναλάβει και τη διαχείριση του κεφαλαίου «πρωταρχικής συσσώρευσης»^[xiv] που θα εξοικονομηθεί: α) από την παύση πληρωμών του κρατικού χρέους, β) από την απαλλοτρίωση των κρατικών αποθεμάτων χρυσού^[xv], γ) από την δήμευση στο όνομα της συνομοσπονδίας των περιουσιών των μελών της οικονομικής ελίτ και των προνομιούχων κοινωνικών στρωμάτων, δ) από την απαλλοτρίωση χωρίς αποζημίωση των τραπεζικών κεφαλαιακών αποθεμάτων και ε) από την δραστική περικοπή των δαπανών για οπλικά συστήματα και τον τερματισμό της χρηματοδότησης για τα έξοδα συντήρησης του στρατού που θα αντικατασταθεί από λαϊκές πολιτοφυλακές, υπόλογες στις κατά τόπους δημοτικές συνελεύσεις^[xvi].

Φυσικά, στα προβλεπόμενα διαθέσιμα κεφάλαια θα πρέπει να συμπεριληφθεί και κάποιο είδος ενίσχυσης και υποστήριξης σε νόμισμα, εφόδια, πρώτες ύλες, αγαθά και μηχανικό εξοπλισμό που είναι πιθανό να αποσταλούν στην συνομοσπονδία από το διεθνές ταξικό κίνημα αλληλεγγύης των εργαζομένων όλου του κόσμου προς την ελληνική κοινωνική επανάσταση. Η διπλωματική δραστηριότητα των εξεγερμένων στο εξωτερικό θα πρέπει κατά την γνώμη μας να δώσει ιδιαίτερη έμφαση κυρίως σε αυτή την πτυχή των διεθνών σχέσεων. Θα πρέπει να επιδιώξει την καλλιέργεια άμεσων επαφών με τις οργανώσεις βάσης και την εγκαθίδρυση άτυπων διεθνών δικτύων ανταλλαγής και αμοιβαίας συλλογικής στήριξης με συλλογικούς φορείς, οργανώσεις, παραγωγικούς συνεταιρισμούς, συνδικάτα και κινήματα του παγκόσμιου προλεταριάτου, έξω και πέρα από τις καθιερωμένες επαφές με κρατικούς αξιωματούχους και εκπροσώπους της υπερεθνικής ελίτ μέσα στα προκαθορισμένα πλαίσια της διπλωματίας. Τα κονδύλια που θα συγκεντρωθούν θα αναδιανεμηθούν υπο την μορφή πιστώσεων σε είδος προς τις νεότευκτες δημοτικές επιχειρήσεις. Η Τράπεζα μπορεί επίσης να αναλάβει τη διαμεσολάβηση με καπιταλιστές (ή μη) προμηθευτές του εξωτερικού για την εισαγωγή πρώτων υλών και άλλων προϊόντων αναγκαίων για την ανοικοδόμηση της οικονομίας, ελαχιστοποιώντας παράλληλα την χρήση του χρήματος ως μέσον ανταλλαγής στο εσωτερικό της χώρας. Οι θεσμοί αυτοί θα ήταν προσωρινοί και θα λειτουργούσαν ως εργαλεία οικονομικής ανασυγκρότησης μέχρις ότου θα ήταν δυνατή η μετάβαση και η πλήρης εφαρμογή του μοντέλου συνομοσπονδιακής παραγωγής και κατανομής αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των ελεύθερα συνασπισμένων δήμων.

Το παραπάνω προσχέδιο δανείζεται αρκετά στοιχεία τόσο από το ελευθεριακό μοντέλο ακρήματης οικονομίας που έχει προτείνει η Περιεκτική Δημοκρατία, όσο και από την επαναστατική εμπειρία των Ισπανών αναρχικών η οποία είναι εξόχως εποικοδομητική. Όχι μόνο επειδή δείχνει πώς μπορεί να εφαρμοστεί η κοινωνική αυτοδιεύθυνση και η αυτοδιεύθυνση των εργαζομένων σε ένα μοντέρνο οικονομικό σύστημα, αλλά και γιατί οι αναρχικοί αγωνιστές βρέθηκαν αντιμέτωποι με τα ίδια προβλήματα που αντιμετωπίζουμε εμείς σήμερα, προβλήματα ανοικοδόμησης της οικονομίας μέσα σε ένα εχθρικό περιβάλλον. Ωστόσο, το σύστημα της εργατικής αυτοδιαχείρισης επέδειξε αξιοσημείωτο δυναμισμό και ανθεκτικότητα στις αντιξοότητες και το σκόπιμο σαμποτάζ που δέχτηκε από τις ελίτ. Απέδειξε την ικανότητα του για εκσυγχρονισμό των οικονομικών τομέων που είχε υπό τον έλεγχο του, για βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών, για ορθολογική αναδιοργάνωση τομέων με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών όλων των πολιτών, καθώς και για ανάπτυξη καινούριων παραγωγικών κλάδων όποτε το απαιτήσαν οι περιστάσεις.^[xvii] Για όλους τους παραπάνω λόγους τα διδάγματα που οι σύγχρονοι κοινωνικοί αγωνιστές μπορούν να αντλήσουν από την Ισπανική εμπειρία είναι πραγματικά ανεκτίμητα.

---

[i] Βλέπε για παράδειγμα το *Ο Ψευτο-μονόδρομος και η Αριστερά* (Ελευθεροτυπία, 22-05-10), αλλά και όλη τη σχετική αρθρογραφία του Τάκη Φωτόπουλου στην εφημερίδα που αναδημοσιεύεται ηλεκτρονικά εδώ: <http://www.inclusivedemocracy.org/fotopoulos/>.

[ii] Όπως γράφει ο Φωτόπουλος, «Αλλά από τη στιγμή που καταστρέφεται η οικονομική αυτοδυναμία, είτε βίαια (αποικιοκρατία), είτε μέσω της αγοράς, και, ως αποτέλεσμα, δύο μέρη με άνιση οικονομική δύναμη (ως προς την παραγωγικότητα, την τεχνολογία και το ύψος του εισοδήματος) έλθουν σε άμεση οικονομική επαφή, τότε η αυτόματη λειτουργία του μηχανισμού της αγοράς εξασφαλίζει την αναπαραγωγή και την επέκταση της

ανισότητας μεταξύ των δύο μερών και επομένως θέτει όρια στην παραπέρα ανάπτυξη με βάση το μέγεθος της μειονότητας που κυρίως επωφελείται από αυτού του είδους της ανάπτυξη». Στο Τ. Φωτόπουλος, *Περιεκτική Δημοκρατία – Δέκα Χρόνια Μετά* (Ελεύθερος Τύπος), σελ. 237-8.

[iii] Κ. Καστοριάδης, *Το Επαναστατικό Πρόβλημα Σήμερα* (Υψιλον), σελ. 76.

[iv] Ως οικονομική αυτοδυναμία δεν νοείται η εθνικιστική απομόνωση ή η αυτάρκεια, αλλά η «στήριξη πρωταρχικά στους δικούς μας πόρους, ανθρώπινους και φυσικούς και η ικανότητα αυτόνομου καθορισμού των στόχων και λήψης των αποφάσεων». Η υπονόμευση και καταστροφή της οικονομικής αυτοδυναμίας της κάθε κοινωνίας, δηλαδή των υλικών μέσων που διαθέτει η κάθε κοινωνία για να επιβιώσει, είναι δομικό φαινόμενο που συμβαδίζει με την διαπλοκή και την ενσωμάτωση των τοπικών οικονομιών μέσα στις δομές του συστήματος της διεθνοποιημένης οικονομίας της αγοράς. Ανάμεσα σε συγκρίσιμες οικονομίες η διαπλοκή αυτή δημιουργεί δεσμούς αλληλεξάρτησης. Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου έρχονται σε επαφή δύο οικονομίες με ανισομερή επίπεδα ανάπτυξης, η διαπλοκή στο πλαίσιο της λειτουργίας της διεθνοποιημένης οικονομίας της αγοράς τείνει να δημιουργεί δεσμούς εξάρτησης, δομικού ετεροκαθορισμού και υποτέλειας. Στο Τ. Φωτόπουλος, *Περιεκτική Δημοκρατία*, σελ. 397.

[v] Τ. Φωτόπουλος, *Περιεκτική Δημοκρατία*, σελ. 391-441.

[vi] Τ. Φωτόπουλος, *Η Ελλάδα ως Προτεκτοράτο της Υπερεθνικής Ελίτ* (Γόρδιος, 2010), σελ. 373-395.

[vii] Σύμφωνα πάντα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που δίνει η ΕΛΣΤΑΤ που ως γνωστό είναι πολύ μικρότερα από τα πραγματικά νούμερα της αδήλωτης ανεργίας.

[viii] Τ. Φωτόπουλος, *Αντι-συστημική εξέγερση στην Ελλάδα*, http://www.inclusivedemocracy.org/pd/is18-19/issue_18-19_takis_eksegersi_stin_ellada.htm και *Τα εκατομμύρια «απασχολήσιμοι» πληρώνουν την κρίση*, http://www.inclusivedemocracy.org/fotopoulos/greek/grE/gre2009/02_14.html.

[ix] J. Petras, *Το Κίνημα των Ανέργων στην Αργεντινή*, https://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1363999.

[x] J. Petras, στο ίδιο & *Picket and Pot Banger Together – Class recomposition in Argentina?*, <http://libcom.org/library/argentina-aufheben-11>.

[xi] *Τι Είναι η Συνομοσπονδιακή Πολιτική Δημοκρατία;*, http://www.inclusivedemocracy.org/pd/is1/issue_1_id_1.htm.

[xii] S. Dolgoff, *Αναρχικές Κολλεκτίβες* (Διεθνής Βιβλιοθήκη, 1982), σελ. 135-6.

[xiii] «Οι απομονωμένες επιχειρήσεις ήταν οικονομικοί νάνοι. Όλα όμως τα κολλεκτιβοποιημένα εργοστάσια και οι εγκαταστάσεις, συνεργαζόμενες και συνεισφέροντας σε κοινό ταμείο ήταν γίγαντες. Τα κεφάλαια όλων των κολλεκτιβοποιημένων εγκαταστάσεων, των κοινωνικοποιημένων εργοστασίων και των ενώσεων βρισκόταν στην “Κεντρική Τράπεζα Εργασίας” της Βαρκελώνης και στα τμήματα της σ’ ολόκληρη τη χώρα. Η τράπεζα διοχέτευε κεφάλαια από τις πιο αποδοτικές κολλεκτίβες στις λιγότερο αποδοτικές, υπο μορφή πιστώσεων. Οι συναλλαγές με μετρητά μειώθηκαν στο ελάχιστο. Η τράπεζα ισοσκελίζε τους λογαριασμούς ανάμεσα στις κολλεκτίβες και κανόνιζε τις πιστώσεις, όχι με μετρητά, αλλά με ανταλλαγή προϊόντων και υπηρεσιών». Στο Dolgoff, σελ. 138-9.

[xiv] Η αναγκαιότητα αυτή προκύπτει από το γεγονός ότι (τουλάχιστον αρχικά) θα υπάρχει ένα ελευθεριακό σοσιαλιστικό οικονομικό μοντέλο που θα λειτουργεί πολιορκούμενο από τις δομές και τις εξουσιαστικές ελίτ της διεθνοποιημένης οικονομίας της αγοράς. Όπως γράφτηκε και στο σχέδιο απόφασης του ιδρυτικού συνεδρίου της «Ομοσπονδίας των Αγροτικών Κολλεκτίβων της Αραγόνας» που έγινε το 1937 στην Σαραγόσα: «Οι κολλεκτίβες ή τα διαμερίσματα θα συγκεντρώσουν κεφάλαια (επίσημο εθνικό νόμισμα) ανάλογα με τις

οικονομικές δυνατότητες τους, για την ίδρυση ταμείου της Περιοχής, με σκοπό την προμήθεια από τις κολλεκτίβες ή τα διαμερίσματα προϊόντων από Εξωτερικές πηγές...». Στο Dolgoff, σελ. 203.

[xv] Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος έχει στην κατοχή της 111,7 τόνους χρυσού και βρίσκεται στην τριακοστή θέση της παγκόσμιας κατάταξης αποθεμάτων. Στο <https://www.gold.org/government-affairs/gold-reserves/>.

[xvi] Ο κρατικός προϋπολογισμός για «αμυντικές δαπάνες» το 2011 ανερχόταν σε 5 δις 855 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που υπερβαίνει το 2,3 % του ΑΕΠ. Στο <http://milexdata.sipri.org/result.php4>.

[xvii] Για παράδειγμα, υποδειγματική ήταν η αναδιοργάνωση σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα των υπηρεσιών ιατρικής περίθαλψης στην περιοχή της Βαρκελώνης από τους ίδιους τους εργαζόμενους και η ίδρυση νοσοκομείων και υγειονομικών σταθμών ακόμη και στις φτωχές εργατικές περιοχές της πόλης, τη στιγμή που στην προεπαναστατική Ισπανία η συντριπτική πλειοψηφία των κλινικών ήταν συγκεντρωμένη αποκλειστικά στις περιοχές όπου κατοικούσαν τα εύπορα ανώτερα και μεσαία κοινωνικά στρώματα. Στο Deirdre Hogan, *Industrial Collectivization during the Spanish Revolution*, <http://libcom.org/library/industrial-collectivisation-spanish-revolution-hogan>.

<https://antisystemic.wordpress.com/2012/08/26/%ce%b1%cf%80%cf%8c-%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b5%ce%be%ce%ad%ce%b3%ce%b5%cf%81%cf%83%ce%b7-%cf%83%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b5%cf%80%ce%b1%ce%bd%ce%ac%cf%83%cf%84%ce%b1%cf%83%ce%b7/>